

Försvarsdepartementet
./ Maria Åström

STOCKHOLM 2007-09-10

Officersförbundets yttrande över del av regeringens proposition 2007/08:1 inom utgiftsområde 6 Försvar m.m.

Allmänt

Möjligheterna till yttrande över Budgetproposition m.m. är normalt begränsade med hänsyn till avsaknaden av vissa delar – främst ekonomi – i utdelat underlag. Föreliggande utdrag ur propositionen är i detta avseende än mer beskuret och omfattar för närvarande enbart vissa personalfrågor. Dessa har till del varit föremål för information till ATO i annat sammanhang.

Utvärdering av personalförsörjningsarbetet

Resultat

Det är olyckligt att regeringen i princip bara upprepar vad Försvarsmakten har rapporterat. Officersförbundet anser att det är otillfredsställande att regeringen inte uttryckt sig mer tydlig och inte har varit mer källkritisk i detta avsnitt. Det föreligger uppenbara risker för att läsare med olika bakgrund och förståelse för problematiken kan komma att missförstå, göra felaktiga tolkningar eller helt enkelt uppfatta att regeringens skrivningar är tendentiösa.

Officersförbundet vill peka på några exempel, regeringen skriver: *”Försvarsmakten har utvecklat ett förslag till karriärvägar för officerare. Efter en gemensam grundutbildning under ett år ska officeren kunna välja att bli officer med specialistinriktning, officer med taktisk/operativ inriktning eller officer i reserv.”* Skrivningen riskerar att bli missvisande, avser man med grundutbildning värnplikt eller en inledande gemensam del i den faktiska officersutbildningen? Officersförbundets uppfattning är att det förutom värnplikt krävs minst ett års gemensam officersutbildning för att bli officer. Därefter bör karriärvägarna separeras. Specialistofficersutbildningen bör därvidlag omfatta minst ytterligare en termin befattningsspecifik utbildning och utbildningen till officer med taktisk operativ inriktning kan omfatta ett mer generellt innehåll i resterande fyra terminer. För närvarande innehåller officersutbildningen som startat hösten 2007 endast cirka en termins utbildning med ett liknande innehåll för de olika karriärinriktningarna. Officersförbundet anser att det inte är tillräckligt för att kunna kvalitetssäkra vare sig begreppet officer eller Försvarsmaktens prioriterade verksamhet. Officersförbundet anser också att det ligger utanför den nu gällande befälsordningen.

Regeringen skriver vidare om tjänstgöringsskyldighet internationella insatser *”De redan anställda yrkesofficerarna har givits möjlighet att frivilligt åtaga sig en tjänstgöringsskyldighet”*.

Officersförbundet är av en mycket tydlig uppfattning att en sådan möjlighet inte har givits till de redan anställda yrkesofficerarna. Någon enstaka kurs efter yrkesofficersprogrammet har i samband med anställning fått valmöjligheten att själva välja tjänstgöringsskyldighet. Dessutom omfattas alla nyanställningar av tjänstgöringsskyldighet.

Analys och slutsatser

Officersförbundet anser att regeringen skulle kunna vara tydligare när det gäller regeringens målsättning avseende tjänstgöringsskyldighet. I föregående avsnitt *Resultat* uttrycks det att: *"Myndigheten avser att omförhandla anställningsavtalet med de anställda om skyldighet till internationell tjänstgöring. Inriktningen är att alla kategorier anställd personal ska vara skyldiga att tjänstgöra internationellt."* Innebörden är otydlig – avses alla kategorier eller alla anställda? Man kan utifrån ekonomiska utgångspunkter ifrågasätta huruvida det är rationellt att ålägga alla en skyldighet. Dessutom bör regeringen även i denna fråga vara lika tydlig med hur detta skall gå till precis som man är i andra frågor, det vill säga att förhållanden i första hand skall regleras mellan arbetsmarknadens parter.

Inriktning

Utgångspunkter för förändringarna i personalförsörjningssystemet

Officersförbundet anser att det vore bra om regeringen, när man diskuterar den hårdnande arbetskraftssituationen, inte bara gav uttryck för att det är viktigt: *"för arbetsgivare att kunna erbjuda en attraktiv verksamhet"* utan också gav uttryck för att det även är viktigt med attraktiva villkor. Ett sådant påpekande kanske skulle göra att många av de områden där regeringen inte tycker sig ha fått resultat under de senaste åren snabbare skulle komma att få funktionella lösningar.

Officersförbundet delar regeringens uppfattning om att slå *"vakt om den svenska modellen på arbetsmarknaden. Förhållandena ska i första hand regleras i avtal mellan arbetsmarknadens parter och ordningen med kollektivavtal ska bevaras."* Vi uppfattar det därmed bra att regeringen ställer sig *"avvisande till de delar av Försvarmaktens budgetunderlag för 2008 som förordar författningsreglering före reglering i kollektivavtal."*

Totalförsvarsplikt

Officersförbundet delar inte uppfattningen att Försvarmakten generellt skall få införa aspirantskolor. Inom vissa smala funktioner kan det vara motiverat då verksamheten inte medger värnpliktsutbildning av sådan mängd att den rimligen kan utgöra grund för rekrytering av officerare. Officersförbundet anser att rekryteringsbasen bör breddas genom urvalet av dem som skall göra värnplikt. Om dessa sedan skall undantas från tjänstgöring enligt lagen om totalförsvarsplikt skulle ytterligare kunna diskuteras. Det viktiga är dock att den blivande officeren genomför sin utbildning i rätt miljö med övriga värnpliktiga och inte i en "skyddad" miljö. Beträffande aspirantskola borde regeringen avvakta den aviserade pliktutredningen för att skapa en helhetssyn i frågan. I dagens system skulle aspirantskolan kunna bli en smitväg för den som vill känna på Försvarmakten men då med optionen att hoppa av utbildningen istället för att välja värnplikt vilken inte går lika lätt att avbryta. I framtiden kanske ungdomarna kan välja mellan värnplikt och aspirantskola och då spelar frågan kanske mindre roll.

Anställd personal på soldatnivå

Officersförbundet har tidigare gett uttryck för att vi som part på arbetsmarknaden tillsammans med arbetsgivaren kommer att verka för att tillgodose statsmakternas krav. Officersförbundet förstår att regeringen inte kan vara mer tydlig än att uttrycka sig att: *"Förändringen förutsätter enligt regeringen att dagens anställningstider i tidsbegränsad anställning om högst två år förlängs betydligt."* Det kräver dock att Försvarmakten tydligt kan motivera sina behov och att man för en konstruktiv och öppen diskussion med arbetstagarorganisationerna.

Officersförbundet tycker det är bra att regeringen uttrycker att soldater och sjömän under anställningstiden skall omfattas *"av det regelverk – kollektivavtal och författningar – som gäller för"*

övriga statsanställda. De arbetsgivarpolitiska principerna i staten bör således tillämpas och anställningsvillkoren även fortsättningsvis vara reglerade i avtal.”

Befälsordningsfrågor för officerare

Officersförbundet motsätter sig starkt att kravet på högskolebehörighet enbart skall tillämpas på dem som genomgår den treåriga officersutbildningen. Vi anser att kravet på högskolebehörighet inte står i konflikt med en breddning av rekryteringsbasen. En sådan problembeskrivning uppfattar Officersförbundet enbart vara kortsiktigt. Vi anser att förslaget inte är förenligt med nu gällande befälsordning utan bör underkastas en bredare utredning innan man ”smygande” inför ett tvåbefälssystem. Officersförbundets uppfattning är att om regeringen lämnar till Försvarsmakten att själv besluta vilka antagningskrav som skall gälla avseende civil behörighet för en stor del av det blivande officerskollektivet så kommer den allmänna kompetensen inom Försvarsmakten att urholkas. Det riskerar vidare att försvåra möjligheten dels till att byta karriärväg inom Försvarsmakten, dels till att försvåra möjligheten att karriärväxla ut ur Försvarsmakten. Det sistnämnda pekar regeringen själv på som en viktig förutsättning för Försvarsmaktens övergripande personalförsörjning både på kort och på lång sikt.

Officersförbundet anser att de som skall vara chefer på olika nivåer i den komplexa verksamhet som Försvarsmakten genomför måste behärska kärnämnen till den nivå som innebär allmän högskolebehörighet. Med den nuvarande prioriteringen internationell verksamhet upplevs det olyckligt att kärnämnen som svenska, engelska, samhällskunskap, religionskunskap, matematik, naturkunskap samt idrott och hälsa riskerar att underskattas. Oavsett hur lämplig ledare och specialist en individ är så borda han eller hon åtminstone ha gymnasiekompetens i de angivna ämnena. Den som inte har förmåga eller vilja att behärska grunderna i dessa ämnen torde inte heller vara speciellt lämplig att företräda Sverige, vara föregångsman för soldaterna, förstå sin roll i säkerhetspolitiken etcetera, vara speciellt tolerant mot andra, visa respekt för andra samt ta till sig värdegrunden.

Med vänlig hälsning

OFFICERSFÖRBUNDET

Mikael Boox